

תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל כן הוא הנזהר ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כגון אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא זה מקים וזן את העולם העליון שהוא בו ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי [הוא] אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנתבאר. אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו, וכל זה וזה הכל אחד, ברור הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא ראה, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מי הלבנון? הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה - אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום? בלבנון. ואלו הן שתי הצפרים שאמרנו בכמה מקומות, ומאלו נפרדות כמה צפרים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאת מן לבנון, שהוא [פסחים] למעלה, וסוד הדבר - וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ו' לאה) באותם ששה בנים עליונים,

תמינאה, תליין ביה כל נהורין ונטיל לון, ומניה נפקו לכלהו עלמין.

שירותא וסיומא כגוונא חד קיימי, ועל דא איהו נהר דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימוי לעלמין. פלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה, להאיר על הארץ.

ואף על גב דאתמר פלא כגוונא חדא קיימי, ודא הוא ברירא דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וזן לעלמא עלאה דאיהו ביה ולכל אינון סטרין עלאין, ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטרין תתאין.

ואי תימא, עלמא דלעילא מאן איהו, והא (איהו) ההוא רקיעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו והכי אקרי, דהא תרין עלמין נינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא עלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמייה אקרוין. ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמייה אקרוין. וכל האי והאי כלא חד, ברירא הוא לעלם ולעלמי עלמין.

תא חזי (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מאן לבנון. הא אוקמוה ואתמר, האי קרא (תהלים קד) אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר, בלבנון. ואלין אינון תרין צפרים דקאמרן בכמה אתר, (דף קסג ע"א) ומאלין אתפרשן כמה צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין ונפקין מלבנון דאיהו (ס"א סתימאה) לעילא, ורזא דמלה, (בראשית כט) וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ס"א דא לאה) באינון שית בנין עלאין, שית סטרין

ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שפאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

ומשום שהיא חסידה, יוצא [משם] ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים - אל תקרי ברושים, אלא בראשים. ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, ועל דא פני שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את ה' בשמחה - כנגד העולם העליון. באו לפני ברננה - כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך כתוב (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו פלם מלאים בעיניהם, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה אף על גב דניקבא איהו, קרינן לה דכר, דכד אתפשט, כל טיבו וכל נהירו מניה נפיק.

ובגין כך דאיהו חסידה, נפיק (מתפון) מינה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהו פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא. ועל דא פתיב, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את יי בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. בגין כך פתיב, (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע ביי מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט)

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמין בעיניהו כאילו כלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון רקנין מדעתא ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם